

UNDIRBÚNINGUR RÝNIFUNDA

13. Sjávarútvegur

Inngangur

Sameiginleg sjávarútvegsstefna Evrópusambandsins byggist á þremur meginþáttum: Sameiginlegri fiskveiðistjórnun, sameiginlegri utanríkisstefnu og samræmingu opinberra fjárframlaga og markaðar.

Reglur ESB um fiskveiðistjórnun fela m.a. í sér að sambandið hefur fullar valdheimildir (e. exclusive competence) til lagasetningar á sviði fiskveiða. Ákvarðanir um leyfilegan heildarafla, aflahlutdeild og sóknartakmarkanir eru teknar sameiginlega af stofnunum ESB. Aðildarríki fá úthlutað aflaheimildum, á grundvelli reglunnar um hlutfallslegan stöðugleika, sem þau skipta niður á útgerðir samkvæmt eigin löggjöf. Meginreglan er sú að öll skip frá aðildarríkjunum hafa jafnan aðgang að öllum hafsvæðum sambandsins, en sú regla sætir mikilvægum takmörkunum sem leiða m.a. af reglunni um hlutfallslegan stöðugleika. Borgarar í aðildarríkjunum ESB hafa heimild til að fjárfesta í sjávarútvegi í sambandinu öllu, en hægt er að krefjast þess að eigendur útgerða hafi efnahagsleg tengsl við það ríki sem úthlutar þeim aflaheimildum.

Reglur um sameiginlega utanríkisstefnu fela í sér að sambandið er í fyrirsvari fyrir aðildarríki á alþjóðavettvangi. Ríkin fylgja sameiginlegri stefnu innan alþjóðastofnana, svo sem S.þ. og FAO. Samningar við þriðju ríki, svo sem um skiptingu aflaheimilda úr deilistofnum eða aðgang að lögsögu, eru á forræði sambandsins og sér framkvæmdastjórnin um samningsgerð.

Reglur um opinber fjárframlög fela í sér rekstur sameiginlegs sjávarútvegssjóðs sem veitir styrki til útgerða og svæða sem eru háð fiskveiðum auk samræmingar reglna um veitingu ríkisstyrkja. Sambandið greiðir einnig ýmsan kostnað aðildarríkja við rekstur stefnunnar, svo sem við gagnaöflun og eftirlit. Reglur um markaðsmál fela m.a. í sér heimildir til inngripa í viðskipti þegar lágmarksverði er ekki náð.

Þótt aðildarríki ESB hafi vissar heimildir til eigin reglusetningar innan ramma sameiginlegu sjávarútvegsstefnunnar er ljóst að íslensk lög og reglur um sjávarútveg stangast í veigamiklum atriðum á við hana.

Sjávarútvegur er þjóðfélagslega mikilvægari á Íslandi en í nokkru aðildarríki ESB og árangur Íslands við stjórnun fiskveiða almennt betri en innan ESB.

Á síðari rýnifundi um sjávarútvegsfélagslegu mikilvægi er gert ráð fyrir að Ísland lýsi afstöðu sinni til regluverks ESB. Við það tilefni er rétt að leggja áherslu á mikilvægi sjávarútvegs fyrir Ísland, góðan árangur við fiskveiðistjórnun og sérstöðu Íslands í sjávarútvegi, þ.á m. landfræðilega legu efnahagslögsögunnar og samsetningu afla.

Enn fremur er á rýnifundinum rétt að leggja sérstaka áherslu á þá fyrirvara sem fram koma í áliti meirihluta utanríkismálanefndar Alþingis vegna aðildarumsóknar Íslands að ESB. Er þar m.a. lögð áhersla á forræði íslenskra stjórnvalda yfir sjávarauðlindinni með sjálfbæra nýtingu að leiðarljósi, en það felur í sér forræði á stjórn veiða og skiptingu aflaheimilda innan íslenskrar efnahagslögsögu sem byggð er á ráðgjöf íslenskra vísindamanna. Þannig verði búið um hnútana að framlag sjávarútvegsins til efnahagslífsins haldist óbreytt. Telur meirihlutinn að

Greinargerð þessi inniheldur yfirferð á regluverki ESB á viðkomandi sviði og samanburð við íslenska löggjöf. Hún tiltekur atriði sem talið er rétt að halda til haga fyrir komandi samningaviðræður. Skjalið inniheldur ekki samningsafstöðu Íslands sem mótuð verður á síðari stigum.

raunhæf leið til að tryggja forræði íslenskra stjórnvalda með framangreindum hætti innan íslenskrar efnahagslögsögu sé að lögsagan verði t.d. skilgreind sem sérstakt íslenskt fiskveiðistjórnarsvæði. Í þessu samhengi telur meirihlutinn mikilvægt að leggja áherslu á meginreglur hafréttarsamnings Sameinuðu þjóðanna sem telja verði að tryggi ákveðin grundvallarréttindi sem ekki verði skert með reglum ESB, m.a. fullveldisréttinn um 200 sjómílna fiskveiðilögsögu.

Í áliti meirihluta utanríkismálanefndar er jafnframt lögð áhersla á að leitað verði eftir eins víðtæku forsvari í hagsmunagæslu í sjávarútvegi á alþjóðavettvangi og kostur er lúti málefni að íslenskum hagsmunum. Enn fremur er talið mikilvægt að Íslendingar fari með samningsforræði við stjórn veiða úr deilistofnum eins og hægt er þannig að réttindi Íslands til veiða úr þeim verði sem best tryggð.

Tilmæli meirihluta utanríkismálanefndar Alþingis lúta að grundvallaratriðum og er því ekki talið rétt að gera fyrirvara við einstakar gerðir löggjafar ESB eða hluta þeirra að svo stöddu. Þess í stað verður framangreindum og öðrum sjónarmiðum meirihluta utanríkismálanefndar haldið á lofti.

Löggjöf ESB um sjávarútveg er umfangsmikil. Samningahópur um sjávarútvegsfélagsmál hefur unnið þrjár greinargerðir um helstu atriði sem hafa þarf í huga varðandi 13. kafla um sjávarútveg. Fjalla greinargerðirnar um eftirfarandi:

- Fiskveiðistjórnun og umhverfið
- Samskipti við þriðju ríki og alþjóðastofnanir
- Opinber fjárframlög og markaðsskipulag

Enn fremur er vakin athygli á greinargerð um 4. kafla, um frjálsa fjármagnsflutninga. Þar er fjallað um takmarkanir á heimildum til fjárfestinga í sjávarútvegi. Samkvæmt ósk íslenskra yfirvalda verður þó fjallað um fjárfestingar í sjávarútvegi í þeim kafla sem hér er til umfjöllunar. Í áliti meirihluta utanríkismálanefndar eru tilmæli til samninganefndar um að haldið verði í möguleika á því að takmarka fjárfestingar erlendra aðila í íslenskum sjávarútvegi. Halda ber þessu á lofti og leita lausna sem tryggja að framlag sjávarútvegsins til efnahagslífsins hér á landi haldist óbreytt.

Að öðru leyti er vísað til framangreindra greinargerða um þau atriði sem samningahópurinn telur ástæðu til að halda til haga á síðari rýnifundi um sjávarútveg sem fram fer í Brussel 28. febrúar – 2. mars. nk.

Greinargerð þessi inniheldur yfirferð á regluverki ESB á viðkomandi sviði og samanburð við íslenska löggjöf. Hún tiltekur atriði sem talið er rétt að halda til haga fyrir komandi samningaviðræður. Skjalið inniheldur ekki samningsafstöðu Íslands sem mótuð verður á síðari stigum.